

УДК 378-044.247(477:4)
ББК 74.58(4Укр)+74.58(4)
В 55

Рекомендовано Вченю радою
ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди"
Протокол № 7 від 15 березня 2015 р.

Видання здійснено за сприяння Міжнародної Експертної Агенції
"Консалтинг і Тренінг" та Східно-Європейського Інституту Психології

Редакційна колегія випуску:

Кремень В.Г., Савченко О.Я., Маноха І.П., Ляшенко О.І., Коцур В.П.,
Рик С.М., Вашуленко М.С., Бех І.Д., Калмикова П.О.

Відповідальний редактор випуску:

Маноха І.П., доктор психологічних наук, професор

Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди" – Додаток 1 до Вип. 36, Том III (63) : Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору". – К.: Гнозис, 2015. – 582 с.

Humanitarian Bulletin SU "Pereyaslav-Khmelnitsky Pedagogical University by H.Skovoroda" - Supplement 1 to Vol. 36, Volume III (63): Thematic Issue "Higher Education in Ukraine in the context of integration into the European educational space." - K.: Gnosis, 2015. - 582 p.

Збірник затверджено постановою Президії ВАК України
з психологічних та філософських наук від 14.04.2010 №1-05/3,
з педагогічних наук від 06.10.2010 №3-05/6.

У тематичному випуску вміщені наукові статті фахівців з питань вищої освіти, присвячені актуальній проблемі входження України до європейського освітнього простору. Перспективи євроінтеграційних процесів у сфері вищої освіти, вимоги Болонського процесу та питання готовності України відповісти цим вимогам, моніторинг якості освіти, стандарти європейського освітнього простору та завдання, що стоять перед вищою освітою України сьогодні – ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв'язання яких звертаються автори випуску. У центрі уваги також питання управління якістю освіти, перспективи запровадження механізмів сучасного освітнього менеджменту, а також – умови й напрями оптимізації та розвитку вищої освіти України в сучасних умовах. Для фахівців-освітян, науковців, дослідників психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.

ISBN 978-966-2760-18-7
ISBN 978-617-7380-04-6

- © Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г. Сковороди, 2015 р.
- © Східно-Європейський Інститут Психології, 2015 р.
- © Міжнародна Експертна Агенція "Консалтинг і Тренінг", 2015 р.
- © Видавництво "Гнозис", 2015 р.
- © Видавництво «Друкарський дівр Олега Федорова», 2015 р.

**HIGHER EDUCATION OF UKRAINE
IN THE CONTEXT
OF INTEGRATION TO EUROPEAN
EDUCATIONAL SPACE**

BBK 74.58

G 94

The journal of humanities of the SHEE «Pereyaslav-Khmelnitskyi State Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda»: collection of scientific works. - Pereyaslav-Khmelnitskyi, 2015. Ed. 36. - 303 p.

Collection of scientific works was founded in 2000.

Founders:

Pereyaslav-Khmelnitskyi State Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda

State registration certificate KB №16427-4899p from April 20. 01. 2010.

The collection was approved by resolution of the presidium of HAC of Ukraine
in psychological and philosophic sciences from 14.04.2010 №1-05/3,
pedagogical sciences from 06.10.2010 №3-05/6.

CHIEF EDITOR:

KOTSUR V. P., Doctor of History, Professor, Member of the NAPS of Ukraine.

EDITORIAL BOARD:

PEDAGOGY: VASHULENKO M. S., Doctor of Pedagogy, Professor, Member of the NAPS of Ukraine;
VOLKOV L. V., Doctor of Pedagogy, Professor; DOBROSKOK I. I., Doctor of Pedagogy, Professor;
NIKITCHYNA S.O., Doctor of Pedagogy, Professor; TOKMAN H. L., Doctor of Pedagogy, Professor;
SHAPRAN O. I., Doctor of Pedagogy, Professor.

PSYCHOLOGY: BULAKH I. S., Doctor of Psychology, Professor; KORNIYAKA O. M., Doctor of Psychology, Professor; KALMYKOVA L. O., Doctor of Psychology, Professor; KUZMENKO V. U., Doctor of Psychology, Professor; MANOHA I. P., Doctor of Psychology, Professor; TATENKO V. A., Doctor of Psychology, Professor, Associate Member of the NAPS of Ukraine.

PHILOSOPHY: ANDRUSCHENKO V. P., Doctor of Philosophy, Professor, Member of the NAPS of Ukraine, Member of the National Academy of Sciences of Ukraine; BAZALUK O. O., Doctor of Philosophy, Associate Professor; KINTSANS V. P., Doctor of Philosophy, Professor of the University of Latvia (Latvia); KOTSUR N. I., Doctor of History, Professor; RYK S. M., Ph. D., Associate Professor (Deputy Editor); STADNYK M. M., Doctor of Philosophy, Professor; STOHNIY I. P., Doctor of Philosophy, Professor; YAROSHOVETS V.I., Doctor of Philosophy, Professor; KOZHUKHOVSKA L. P., Ph. D. of Pedagogy, Associate Professor (Executive Secretary).

REVIEWERS: Levshin M. M., Ph.D. of Pedagogy, Professor; Tkachuk T. A., Doctor of Psychology, Professor; Marchenko O. V., Doctor of Philosophy, Professor.

Recommended by the Academic Council of the SHEE «Pereyaslav-Khmelnitskyi State Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda» (proceedings № 7 from March 15, 2015)

AUTHORS ARE RESPONSIBLE FOR THE CONTENT, AUTHOR'S POSITION, ACCURACY OF FACTS AND QUOTES SET OUT IN THE ARTICLE.

ISBN 978-617-7009-28-2

ISSN 2308-5126

ТЕМАТИЧНИЙ ВИПУСК

**ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ
У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ
ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО
ПРОСТОРУ**

Додаток 1 до Вип. 36, том III (63), 2015 р.

Тематичні рубрики випуску:

**Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти
в Україні, Європі та світі**

Управління якістю освіти: стандартизація та інноваційність

Моніторинг якості освіти: засоби, технології та перспективи

**Сучасний освітній менеджмент: економічні, організаційні та психологічні
засоби реалізації в Україні, Європі та світі**

Філософія та психологія освіти

Новітні засоби навчання: проблеми впровадження та стандартизації

**Послідовність загальної середньої та вищої освіти
як європейський стандарт**

**Психолого-педагогічні та організаційні умови запровадження європейських
стандартів вищої освіти в Україні**

Освіта. Культура. Глобалізація: виклики сьогодення

**Інтеграційний потенціал сучасної освіти:
геополітичні, ринкові та екзистенційні важелі впливу**

**Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти
в Україні, Європі та світі**

Управління якістю освіти: стандартизація та інноваційність

Моніторинг якості освіти: засоби, технології та перспективи

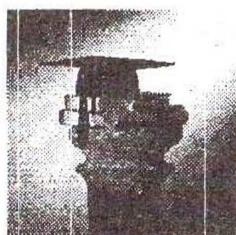
**Сучасний освітній менеджмент: економічні, організаційні та психологічні
засоби реалізації в Україні, Європі та світі**

Філософія та психологія освіти

**Послідовність загальної середньої та вищої освіти
як європейський стандарт**

Новітні засоби навчання: проблеми впровадження та стандартизації

**Психолого-педагогічні та організаційні умови запровадження європейських
стандартів вищої освіти в Україні**

**The Bologna process and prospects of higher education
in Ukraine, Europe and the world**

Management for the quality of education: experience and innovations

Monitoring the quality of education: tools and technologies

**Modern means of training and education:
problems of implementation and standardization**

Philosophy and Psychology of Education

The sequence of secondary and higher education as a European standard

**Modern educational management: economic, organizational and psychological
means implementation in Ukraine, Europe and the world**

**Psychological, educational and organizational conditions for the implementation
of European standards of higher education in Ukraine, Europe and the world**

ЗМІСТ

1. Філософія та психологія освіти

БОЙКО А.І., Інноваційна діяльність в освіті як фактор підвищення її якості та ефективності	8
БОДНАР С.В., КОВАЛЬ Г.Г., Роль науково-педагогічної конференції як жанру усного наукового дискурсу в практиці вищої школи	21
ВОВКОЧИН Л.Ю., Важливість формування громадянськості молоді в умовах сучасності	32
ГОРОВА М.П., Екологічна громадянськість як педагогічна проблема сучасної вищої освіти	42
ЙОВЕНКО Л., Позитивний герой української радянської літератури та його трактування у підручниках тоталітарної доби	51
ІВАНЕНКО В.В., ПРОЦЕНКО А. А., Формування спортивних цінностей в умовах сучасних світоглядних орієнтацій	62
КИКИЛИК А.М., Науково-філософський світогляд студентів як необхідність і обов'язковість вищої освіти сьогодення	71
КОВАЛЬ П.М., Педагогічна модель – основа професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів з врахуванням мистецького компонента	79
ЛІПІН М.В., Мислення як основна справа освіти	89
ЛАБУНЕЦЬ Ю.О., Виховання моральної особистості у творчості Дж. Р. Р. Толкіна у контексті формування культури освітньої діяльності	98
ЛЕВЧУК К.О., ГОНЧАР М. О., Формування екологічного світогляду як чинник соціально-економічного розвитку країни	107
ЛЯПУНОВА В.А., Типології та рівні прояву толерантності	116
МАМЧУР Н.С., Образ вишитої сорочки у пісенному фольклорі Уманщини (за матеріалами фольклорно-етнографічних експедицій)	126
НАГОРНА Н.О., СМОЙЛОВСЬКА Г.П., НАГОРНИЙ В.В., БЕРЕСТ Г.Г., Філософія освіти через призму сьогодення	134
НАРИЖНЫЙ Ю.А., Педагогическая стратегия «философия для детей» – основа образования XXI века	142

ЛАБУНЕЦЬ Ю. О.,

асистент, кафедра іноземних мов та методик їх навчання, Педагогічний інститут, Київський університет імені Бориса Грінченко, м. Київ
аспірант, кафедра педагогіки і педагогічної майстерності,
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна

ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ У ТВОРЧОСТІ ДЖ. Р. Р. ТОЛКІНА У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті відображено важливість виховання моральної особистості як значущого фактору сталого суспільного розвитку у контексті формування культури освітньої діяльності. Розроблено концепцію формування культури освітньої діяльності моральної особистості з урахуванням концептуальних положень щодо виховання, відображені у творчій літературно-педагогічній спадщині Дж. Р. Р. Толкіна. Особливий акцент автор зробив на багатоаспектності концепції Дж. Р. Р. Толкіна на різних етапах виховання моральної особистості у контексті формування культури освітньої діяльності.

Ключові слова: моральна особистість, виховання моральної особистості, Дж. Р. Р. Толкін, культура освітньої діяльності, складові культури освітньої діяльності.

Воспитание моральной личности в творчестве Дж. Р. Р. Толкина в контексте формирования культуры образовательной деятельности. В статье выявлена важность воспитания моральной личности подрастающего поколения как значимого фактора устойчивого общественного развития в контексте формирования культуры образовательной деятельности личности. Разработана концепция формирования культуры образовательной деятельности моральной личности с учетом концептуальных положений относительно воспитания,

отраженных в творческой литературно-педагогическом наследии Дж. Р. Р. Толкина. Особый акцент автор сделал на многоаспектности концепции Дж. Р. Р. Толкина на разных этапах воспитания моральной личности в контексте формирования культуры образовательной деятельности.

Ключевые слова: моральная личность, воспитание моральной личности, Дж. Р. Р. Толкин, культура образовательной деятельности, составляющие культуры образовательной деятельности, моральная личность.

Moral personality's upbringing in J. R. R. Tolkien's work in the context of educational activities culture building. The article shows the reflection on the importance of moral personality's upbringing of the younger generation as a significant factor of sustainable social development that is showed up in the obligatory context of the educational activities culture. The concept of moral personality's educational activity culture building based on the conceptual provisions on education, reflected in J. R. R. Tolkien's creative literary and pedagogical heritage. The author particularly emphasis the multidimensionality of J. R. R. Tolkien's concept at different stages of moral personality's upbringing in the educational activities culture building context

Key words: moral personality, moral personality's upbringing, J. R. R. Tolkien, culture, educational activity, educational activities culture.

Постановка проблеми. Освіта як система у всі часи становила нерозривну єдність своїх головних функцій: збереження та акумулювання культурних традицій певної держави, нації, етносу з покоління в покоління, а окрім того, розвиток, примноження та вдосконалення цих надбань. Тож фактично система освіти була і залишається головним сховищем, скарбницею культури і ретранслятором для перенесення, продовження культури задля сталого розвитку суспільства, громади, держави тощо. Для оптимального функціонування системи освіти має бути сформована культура освітньої діяльності особистості, оскільки дієвість тих демократичних перетворень та перспектив, до яких ми прагнемо, революційних інновацій можлива лише за умови (оскільки багато в чому визначається саме ним) високого рівня культури освітньої діяльності як суспільства, так і кожної особистості окремо.

Культура освітньої діяльності визначає мотиваційну сферу діяльності людини, соціальну спрямованість у контексті всіх суспільних перетворень, саме тому вона є свого роду і рушієм успішності, корисності особистості для загальносуспільного добропорядку і в той же час інструментом (засобом)

успішного навчання, виховання та самореалізації особистості.

У сучасному світі із широким спектром факторів, формування високої культури освітньої діяльності особистості потребує її морального виховання. Цінні думки щодо морального виховання особистості містяться у творчості Дж. Р. Р. Толкіна [1; 2; 3; 4]. Слід підкреслити, що ефективність виховання знаходитьться в прямій залежності від уміння самовиховання, визначається інтересами і потребами самотворення конкретної особистості, тобто її життєвою самоактивністю, саме тому концепція виховання моральної особистості Дж. Р. Р. Толкіна є надзвичайно актуальною і має потенціал вирішення запитів суспільства щодо означеній проблематики.

Аналіз досліджень і публікацій учених показав, що твори Дж. Р. Р. Толкіна, демонструючи систему педагогічних поглядів та маючи феноменальний успіх і виховний вплив, стали основою різноспектрних досліджень низки вчених. (О. Баженов [1], С. Кошелев [2], Л. Решетов [1], Е. Тихомирова [8]), які концентрували свою увагу на інтертекстуальності, культурній поліфонічності та створеній Дж. Р. Р. Толкіним теорії моральності. З огляду на це цікавими є думки О. Лосєва, який констатує значний потенційний вплив творчості Дж. Р. Р. Толкіна на моральне виховання читачів, що зумовлене втіленням власних виховних поглядів автором в оригінальній художній формі світоглядно-екзистенційної проблематики, закоріненої у глибинні сфери людського світосприймання і світовідчуття [5].

Мета статті полягає у висвітленні питання важливості виховання моральної особистості як значущого фактору сталого суспільного розвитку у контексті формування культури освітньої діяльності з урахуванням концептуальних положень щодо виховання, відображеніх у творчій літературно-педагогічній спадщині Дж. Р. Р. Толкіна.

Виклад основного матеріалу. Проблемою сучасного покоління є те, що через стресовість, постійні зміни, особистість «одягається» в міцну ментальну броню, виробляє імунітет до різних видів новин і вже не з такою готовністю кидається в обійми паніки чи жаху. Але головною проблемою є те, що сьогоднішня успішна людина в мегаполісі разом з внутрішніми «фільтрами» до негативу, включає фільтри до чогось гарного. Зокрема, організація виховання моральної особистості, культура освітньої діяльності допомагає людині увійти в резонанс зі світом, визначити для себе варіанти гарного майбутнього і сміливо рухатися до них, активізуючи нашу здатність аналізувати, виділяти причини, визначати свою позицію й алгоритм найкращого шляху. Вивчаючи щоденники та листи Дж. Р. Р. Толкіна ми констатуємо, що його концепція виховання моральної особистості вбачає особистісно-соціальний теоретико-методичний підхід щодо організації виховання моральної особистості (спеціально організований процес системи

«особистість –самоактивність – соціальне середовище»).

Ми суголосні з позицією Дж. Р. Р. Толкіна, який вважав і переконливо демонстрував у своїх творах, що в контексті вибору найкращого життєвого шляху у більшості випадків «кращим» виявляється найменш відомий, вторований, затверджений або випробуваний. Про це йдеться в одному з найвідоміших та найуспішніших творів Дж. Р. Р. Толкіна є його роман трилогія «Володар Перстнів», в якому автору вдалося створити особливий колорит, схожий на стародавні легенди, саги та епоси, використовуючи історичні реалії, відображення соціальних взаємовідносин, цінностей тощо. Загальною думкою для його дослідників є створення епічного твору, в який йому вдалося вкласти головні людські цінності таким чином, щоб через авторський дискурс сприяти вихованню моральної особистості.

Оскільки наша доля на грані незвіданого, народжується прямо зараз, в найкращому поєднанні всіх наявних параметрів і заданих умов, за рамками стандартів і правил, складаючи дивне і несумісне часом у наших головах, справжнє життя зароджується з сміливості зійти зі звичної колії і ризику подивитися за обрій. Воно народжується прямо з серця і відразу має всі законні права. Не дивлячись на величезну різноманітність ієрархій цінностей сучасної людини, в силу особистих пріоритетів, моральних принципів та моральних якостей, людина не мріє про гроші, славу або машини в чистому вигляді. Сучасна людина, як і людина в ХХ сторіччі, мріє про щастя. Таке «надокучливе» і можливо навіть злегка втративше свою початкову суть слово залишається все таким же бажаним у житті кожного з нас.

Ми підтримуємо думку вчених, які вважають, що культура в самому широкому сенсі цього слова є специфічною якістю спільноти, що відрізняє її від інших матеріальних систем і характеризує все те, що створено людством у процесі освоєння навколишнього світу [4; 7; 9]. Культура характеризує всі сторони людського буття. Володіння певним рівнем культури, специфічної для даного суспільства, є необхідною умовою успішної діяльності людини в цьому суспільстві. Якщо людина не володіє необхідним рівнем культури, вона не зможе ні повноцінно навчатися, ні повноцінно працювати. Оволодіння культурою було і залишається адекватною передумовою входження індивідуума в соціум. Ерозія культури веде до лавини конфліктів на всіх рівнях суспільного життя, на всіх суміжних лініях цивілізаційних відмінностей [9, с.123; 7, с.8]. Культура одночасно умовна (культурні навички не визначаються безпосередньо задачами фізичного виживання) і необхідна (без цих навичок не можна діяти в рамках цієї культури). З позиції діяльнісної концепції культура розглядається як «історично визначений рівень розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини, виражений в типах і формах організації життя і діяльності людей, в їх взаємозв'язках, а також в

матеріальних і духовних цінностях, що створюються ними. Вона включає в себе предметні результати діяльності людей (машини, споруди, результати пізнання, твори мистецтва, норми моралі, права і т.д.), а також людські сили і здібності, які реалізуються в діяльності (знання, вміння, навички, рівень інтелекту, морального і естетичного розвитку, світогляду, способи і форми спілкування людей)» [6, с. 381].

Визначаючи людську діяльність як джерело культури, Д. Р. Р. Толкін вважав, що у певній соціальній системі, творча продуктивна праця, може практично і духовно перетворювати дійсність (соціально-суспільні відносини і структури), а також саму людину.

Зазначимо, що творчі доробки Д. Р. Р. Толкіна яскраво пронизує одна з провідних структур культури – духовна сфера як цінності. Насправді, ціннісна ієрархія в кожній культурі у тимчасовому і просторовому відношенні має свій особливий вигляд, свою специфіку: кожна культура – це своєрідний ціннісний світ. Один і той же елемент культури виступає в різній мірі цінностю для людей різних епох і поколінь, різних регіональних і національних культур. У поняття «освітня культура суспільства» імпліцитно закладені певні якісні характеристики суспільства. Провідною характеристикою освітньої культури суспільства є національно-державна приналежність цієї культури. З нашої точки зору, доцільно вести дослідження освітньої культури не абстрактного суспільства, а конкретного – російської (німецької, французької тощо). А це означає, що в національно-державному комплексі досліднику необхідно виявити такі фундаментальні структури, які справляють вирішальний вплив на освітню культуру даного суспільства. На нашу думку, такими структурами є національний менталітет і освітня парадигма.

З поняттям «культура» пов'язане поняття «освіта». Освіта як складний, багатограничний, діалектичний процес досліджується також з різних позицій: соціологічних, культурологічних, історичних, філософських і т. д. В соціологічному аспекті освіта розглядається як соціальний інститут, що виконує функції підготовки та включення індивіда в різні сфери життєдіяльності суспільства, залучення до культури даного суспільства. У зв'язку з цим освіта трактується як культурний процес, спрямований на духовне становлення особистості. У філософському плані освіту слід розглядати як функцію суспільства, що забезпечує створення, відтворення і розвиток самого суспільства на основі процесу трансляції культурних форм і норм у процесі змінюється історичної ситуації безперервно заміщають один одного поколіннями людей. Таким чином, освітня діяльність відіграє велику роль у формуванні культури та суспільства. Освітня культура суспільства на кожному конкретно-історичному етапі його розвитку формується на базі певної освітньої парадигми.. Освітня парадигма, як і наукова парадигма, що

формується в освітньому співоваристві і виконує в цьому співоваристві нормативну функцію. Освітня парадигма – це культурний зразок, на який орієнтується суб'єкти освітньої діяльності. З цієї точки зору освітню парадигму слід розглядати як зразок постановки і загальний підхід до розв'язання освітніх завдань. Іншими словами, освітня парадигма – це культурний код, що визначає світосприйняття мислення і поведінки людей, включених у систему освітньої діяльності.

У цьому контексті освітня культура розглядається не просто як показник рівня освіченості населення країни, але як один з важливих показників розвитку суспільства на тому чи іншому історичному етапі. На основі вищевикладеного освітню культуру суспільства можна визначити як специфічну сферу суспільного життя, виражає сторону (грань) національної культури, її специфічне якісний стан, що характеризує рівень розвитку і реалізації діяльності різних суб'єктів по збереженню, відтворенню та розвитку національної культури у відповідності з певною системою цінностей на кожному конкретному історичному етапі існування цієї культури.

Освітня культура суспільства становить простір специфічних матеріальних і ідеальних форм, норм і цінностей, в яких здійснюється процес розгортання сутнісних сил людини. Звідси випливає, що освітня культура суспільства має онтологічний вимір: вона є необхідним складовим елементом соціального буття людей у всьому багатстві його матеріальних і духових проявів, як процес, що розвивається у соціальному часі і просторі, що характеризується різноманіттям історичних подій і фактів, єдністю закономірного і випадкового, типового і нетипічного, загального і специфічного. Освітня культура суспільства є об'єктивним якісним індикатором суб'єктів соціальної діяльності особистості, суспільства, держави і виражає характер і рівень соціальної активності людей.

Як вважав Дж. Р. Р. Толкін, розвиток особистості відбувається через її суб'єктивний світ, що підтверджує автономість сформованої моральної особистості з усвідомленою, мотивованою поведінкою, що має широкі межі «Я», здорове почуття реальності й потребу у рефлексії та самовдосконаленні. Освітянин вважав особистість двовимірною моделлю (водночас і реальною, і потенційною).

Визначаючи термін «моральну особистість», який займає одну з центральних позицій у літературній-спадщині Дж. Р. Р. Толкіна, зазначимо, що його особистісне розуміння моралі полягає у визначенні її як механізму регуляції поведінки людей, що має бути орієнтована на збереження суспільства як цілого і одночасно на збереження індивідів як його частин. Автор демонструє через призму своєї творчості впевненість у тому, що існування суспільства можливе лише коли його інтереси приведені в гармонію з

інтересами окремої особи. Саме це є головною метою моралі і моральним ідеалом (виражений в основному моральному законі відображеному у його трилогії «Володар Перстнів»: відношення до блага суспільства як до первинної мети, до блага особи – як кінцевої мети, а до їх синтезу – як до найвищої мети. Тож, ми доходимо висновку, що згідно із педагогічними поглядами Дж. Р. Р. Толкіна моральна особистість підкоряється моральному закону гармонізації інтересів суспільства і особи (імператив служіння загальнолюдським цінностям: добрі, любові, милосердю) та формується в процесі діяльності (в тому числі і над своїм особистісним вивещенням), спілкування і відносин.

Дж. Р. Р. Толкін вважав, що всі універсальні, соціально-групові та суб'єктивні цінності знаходяться на дні душіожної людини і саме вони є джерело всієї світової справедливості та рівноваги. Будучи впевненим у важливості миру у всьому світі, освітянин вважав, що мир з людьми можливий лише за умови існування вищих цінностей і жити слід відповідно до них, оскільки моральна особистість потребує миру із самою собою і оточуючою дійсністю. Дж. Р. Р. Толкін чудово розумів, що стратегії розвитку сучасного людства можуть бути різними, але поміж ними повинен відбуватись діалог для вироблення оптимальних рішень, з принципом пріоритету загальнолюдських цінностей як аксіологічного імперативу. Напрацьовані попередніми поколіннями та сформовані цивілізаційним розвитком людства ціннісно-смислові орієнтири дають підстави для обнадійливих перспектив подальшого розвитку людського суспільства, для подолання протиріч та суперечностей, послуговуючись ідеалами ненасилля, толерантності, совісті за умови їх упровадження у масову практику виховної діяльності.

Висновки. Отже, сьогодні освітяни широко усвідомлюють відповідальність суспільства за виховання підростаючого покоління і особливий акцент робиться на виховання моральної особистості, де в основу мають бути покладені ідеї гуманістичної парадигми особистісно-орієнтованого виховання, мета якої – не сформувати й навіть не виховати, а знайти, підтримати, розвинути людину в людині, закласти в ній механізм самореалізації особистості. Вирішенню цієї проблеми сприяє вивчення й використання літературно-педагогічної спадщини Дж. Р. Р. Толкіна, зокрема багатоаспектність його концепції на різних етапах виховання моральної особистості у контексті формування культури освітньої діяльності. Літературно-педагогічна спадщина Дж. Р. Р. Толкіна засвідчує правомірність його поглядів щодо важливості виховання моральної особистості в контексті формування культури освітньої діяльності.

Перспективою подальших наукових розвідок ми вбачаємо дослідження питань співробітництва Дж. Р. Р. Толкіна з прогресивними вітчизняними та зарубіжними вченими щодо проблеми виховання моральної особистості у

контексті формування культури освітньої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Баженова О. А., Решетова Л. И. Дж. Р. Р. Толкиен о когнитивном стиле фантазии / О. А. Баженова, Л. И. Решетова //Молодежь, наука и образование: проблемы и перспективы. Томск, 2000. – Т. 5. – С. 76—81.
2. Кошелев С. Л. Великое сказание продолжается. Эстетическая теория Дж. Р. Р. Толкина и его роман «Властелин Колец» / С. Л. Кошелев // Время покупать черные перстни: сб. фантастики / сост. Ю. И. Иванов. – М.: Мол. гвардия, 1990. – С. 480–511.
3. Лабунець Ю.О. Суспільно-історичний та культурно-освітній контекст концепції виховання моральної особистості Дж. Р. Р. Толкіна / Ю.О. Лабунець // Науковий журнал «Science Rise» Педагогічна освіта . – Х, 2015. – 10 / 5 (15) – С. 13 – 20.
4. Ладенко И.С. Предисловие // Информатика и культура. Сб. научн. трудов– Новосибирск: Наука, Сибирское отделение, 1990. – С. 3-5.
5. Лосев А. Ф. Философия. Мифология. Культура / А. Ф. Лосев – М.: Политиздат, 1991 – 524 с.
6. Новый иллюстративный энциклопедический словарь / Ред. кол.: В.И. Бородулин, А.П. Горкин, А.А. Гусев и др. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998 – 912 с.
7. Скворцов Л.В. Информационная культура и цельное знание: избранные труды / РАН ИНИОН. – М.: 2001. – 288 с.
8. Тихомирова Е. В. Альтернативная мифология для Англии, или Квест Профессора Толкина / Е. В. Тихомирова // Вікно в світ. — № 3. — 2002. — С. 107-113.
9. Шрейдер Ю.А. Проблемы развития инфосреды и интеллект специалиста // Интеллектуальная культура специалиста. – Новосибирск: Наука, 1988. – С. 110-136.

Transliteration:

1. Bazhenova O. A., Reshetova L. Y. Dzh. R. R. Tolkyen o kognitivnom style fantazyy / O. A. Bazhenova, L. Y. Reshetova //Molodezh, nauka y obrazovanye: problemy y perspektyvy. Tomsk, 2000. – T. 5. – P. 76—81.
2. Koshelev S. L. Velykoe skazanye prodolzhaet-sya. Estetycheskaya teoryya Dzh. R. R. Tolkyna y eho roman «Vlastelyn Kolets» / S. L. Koshelev // Vremya pokupat' chernye perstny: sb. fantastyky / sost. Yu. Y. Yvanov. – M.: Mol. hvardyya, 1990. – P. 480–511.
3. Labunets Y. O. Suspilno-istorychnyy ta kul'turno-osvitniy kontekst kontseptsiyi vykhovannya moral'noyi osobystosti Dzh. R. R. Tolkina / Y. O. Labunets // Naukovyy zhurnal «Science Rise» Pedahohichna osvita . – Kh, 2015. – 10 / 5

- (15) – P. 13 – 20.
4. Ladenko Y. S. Predyslovye // Ynformatyka y kultura. Sb. nauchn. trudov– Novosybyrsk: Nauka, Sybyrskoe otdelenye, 1990. – P. 3-5.
 5. Losev A. F. Fylosofyya. Myfolohyya. Kultura / A. F. Losev – M.: Polityzdat, 1991 – 524 p.
 6. Novyy yllyustratyvniy entsyklopedycheskyy slovar / Red. kol.:V. Y. Borodulyn, A.P. Horkyn, A.A. Husev y dr. – M.: Bolshaya Rossyyskaya entsyklopedyya, 1998 – 912 p.
 7. Skvortsov L.V. Ynformatsyonnaya kultura y tselnoe znanye: yzbrannie trudy / RAN YNYON. – M.: 2001. – 288 p.
 8. Tykhomyrova E. V. Alternatyvnaya myfolohyya dlya Anhlyy, ili Kvest Professora Tolkyna / E. V. Tykhomyrova // Vikno v svit. — # 3. — 2002. — P.i107-113.
 9. Shreyder Y.A. Problemy razvytyya ynfosredy y yntellekt spetsyalysta // Yntellectualnaya kul'tura spetsyalysta. – Novosybyrsk: Nauka, 1988. – P. 110-136.

Ю.О. Лабунець, *Педагогічний інститут Київського університета імені Бориса Грінченка, Київ, Україна; Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Мелітополь, Україна.*

Воспитание моральной личности в творчестве Дж.Р.Р.Толкина в контексте формирования культуры образовательной деятельности.

Y.O. Labunets, *Pedagogical Institute Boris Grinchenko Kiev University, Ukraine, Kiev; Bogdan Khmelnitskiy Melitopol State Pedagogical University, Melitopol, Ukraine.*

Moral Personality's upbringing in J.R.R. Tolkien's work in the context of educational activities culture building.

Email: y.labunets@kubg.edu.ua